Metodický pokyn hlavného odborníka Ministerstva zdravotníctva SR pre odbor medicíny drogových závislostí pre psychiatrické vyšetrenie vodičov z dôvodu porušenia *Zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov*, ktorí riadili motorové vozidlo pod vplyvom alkoholu alebo omamných a psychotropných látok

Čl. I
Predmet metodického pokynu

Postup pri psychiatrickom vyšetrení za účelom stanovovania diagnózy závislosti u vodičov testovaných orgánom Policajného zboru pozitívne na alkohol alebo omamné a psychotropné látky.

Čl. II
Účel vyšetrenia

Odborné psychiatrické vyšetrenie sa vykonáva u vodičov motorových vozidiel na ich žiadosť z dôvodu možnosti udržania si vodičského oprávnenia zadržaného orgánom Policajného zboru pre porušenia *Zákona o cestnej premávke č. 8/2009 Z. z. a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov*, ktorí riadili motorové vozidlo pod vplyvom alkoholu alebo omamných a psychotropných látok.

Psychiatrické vyšetrenie je v súlade s § 91 – 92 uvedeného zákona podmienkou na udržanie si vodičského oprávnenia u tých vodičov, u ktorých bola vo vzorke z biologického materiálu (krv, moč, expirovaný vzduch, sliny) zistená prítomnosť alkoholu, alebo kvalitatívnou toxikologickou analýzou prítomnosť inej látky kontrolovanej pre jej psychoaktívne účinky podľa Zákona č. 139/1998 Z. z. o omamných a psychotropných látkach a prípravkoch v znení neskorších predpisov.

Účelom vyšetrenia je u vodiča vylúčiť, alebo stanoviť diagnózu závislosti od alkoholu, alebo omamných a psychotropných látok – opioidov, kanabinoidov, kokaínu, stimulancií amfetamínového typu, sedatív alebo hypnotík, závislosť od prchavých látok, prípadne kombinovanú závislosť od viacerých psychoaktívnych látok súčasne.

Čl. III

Organizačné zabezpečenie

Odborné psychiatrické vyšetrenie vodiča sa vykonáva na základe príkazu príslušného dopravného inšpektoriátu, ktorý zistil u vodiča porušenie vyššie uvedeného zákona o cestnej premávke. Absolvovanie psychiatrického vyšetrenia je v zmysle tohto zákona pre vodiča jednou z podmienok na zachovanie si vodičského oprávnenia. Psychiater realizuje vyšetrenie väčšinou ambulantnou formou s tým, že diagnostický záver zaznamená jednak do zdravotníckej dokumentácie pacienta a jednak do ním priloženého štandardizovaného tlačiva z orgánu Policajného zboru, kde sa do príslušnej rubriky alternatívne uvedie:

(a) „Na základe záveru odborného psychiatrického vyšetrenia odporúčame absolvovanie psychologických prednášok“; alebo
(b) „Na základe zistení odborného psychiatrického vyšetrenia odporúčame preskúmanie zdravotného stavu vodiča v súvislosti so záverom psychiatrického vyšetrenia“.

Nález sa odovzdá žiadateľovi, ktorý ho má dodať na príslušný dopravný inšpektorát, ktorý vyšetrenie nariadil.

Čl. IV

Úhrada nákladov pre poskytovateľa

Náklady spojené s psychiatrickým vyšetrením hradí poskytovateľovi špecializovanej zdravotnej starostlivosti žiadateľ o vyšetrenie, ktorým je vodič.
Výšku úhrady nákladov vzniknutých v súvislosti s vyšetrením stanoví žiadateľovi poskytovateľ zdravotnej starostlivosti, ktorý vyšetrenie realizoval.

Čl. V

Diagnostický postup

Vzhľadom na charakter vyšetrenia, externú motiváciu k vyšetreniu, vo väčšine prípadov prichádzajú žiadatelia o psychiatrické vyšetrenie s cieľom získať od psychiatra čo najrýchlejšie negatívny nález, aby mohli čo najskôr získať naspäť, respektíve podržať si vodičské oprávnenie. Len zriedka očakávajú, či dokonca chcú následnú liečbu v prípade medicínsky stanovenej diagnózy závislosti. Preto na rozdiel od iných pacientov so závislosťami títo žiadatelia o psychiatrické vyšetrenie vo väčšej miere bagatelizujú, alebo popierajú frekvenciu a množstvo konzumácie alkoholu, alebo inej omamnej, či psychotropnej látky. Aj z týchto dôvodov sa u nich pri vyšetrení častejšie stretávame s prejavmi agresívneho správania voči zdravotníckemu personálu. Pre všetky spomenuté dôvody má byť psychiatrické vyšetrenie, pokiaľ to je možné, čo najdôkladnejšie s použitím palety dostupných klinických a pomocných laboratórnych metód.

Štandardný odporúčaný postup pri vyšetrení:

(1) Vlastné psychiatrické vyšetrenie;
(2) Orientačné somatické a neurologické vyšetrenie, so zameraním na telesné markery chronického etylizmu, chronického užívania drog (alkoholická facies, ascites, pavúčikovité névy, alkoholická polyneuropatia, stopy po injekčných vpichoch, výrazná redukcia váhy);
(3) Fakultatívne klinické psychologické vyšetrenie s použitím špecificky zameraných psychologických testov na skríning problémov s alkoholom (napríklad AUDIT, MAST, MALT);
(4) Toxikologické vyšetrenie (detekcia alkoholu v expirovanom vzduchu, kvalitatívne testy detekcie THC, morfínu, kokaínu, sedatív a hypnotík, kokaínu a i.);
(5) Biochemické vyšetrenie krvi so zameraním na markery excesívneho pitia (GMT);
(6) Hematologické vyšetrenie – krvný obraz so zameraním na markery chronického pitia (MCV), krvou prenosných infekcií (protilátky HCV).

Stanovenie diagnostického záveru:

(1) Na základe prvého vyšetrenie v prípade úplnej jednoznačnosti zistení.
Stanovuje sa podľa kritérií MKCH SZO buď diagnóza závislosti od orgánom Policajného zboru zistenej látky, alebo neprítomnosť závislosti.
(2) Na základe opakovaných kontrolných vyšetrení.
Vzhľadom na častú tendenciu k bagatelizácii v prípade diskrepancie medzi subjektívne poskytnutými údajmi a objektívnymi zisteniami z pomocných vyšetrení nie je možné vždy stanoviť definitívnu diagnózu hneď po prvom vyšetrení.
V takom prípade je namieste ambulantné diagnostické sledovanie v týždňových intervaloch po dobu až štyroch týždňov.

Hodnotia sa opakovane:

(a) zmeny klinického stavu;
(b) toxikologické nálezy;
(c) dodržiavanie termínov vyšetrení.

Pokiaľ vyšetrovanému vodičovi nebola stanovená diagnóza závislosti, je v zdravotnej dokumentácii vedený pod diagnostickým kódom „Z“ podľa MKCH SZO. Psychiater okrem vlastných klinických zistení zohľadňuje v kontexte psychopatologického rozboru a záveru toxikologický nález orgánu Policajného zboru, dobu od vydania rozhodnutia do času príchodu vodiča na psychiatrické vyšetrenie, prípadne iné relevantné anamnestické skutočnosti.
Konečný diagnostický záver pre vyjadrenie sa k potrebe preskúmania schopnosti riadiť motorové vozidlo by mal byť realizovaný najneskôr do štyroch týždňov od vstupného psychiatrického vyšetrenia vodiča.

Čl. VI

Ďalší administratívny postup

(1) V prípade, ak vyšetrujúci psychiater nezistí u vodiča známky závislosti, vydá vyšetrovanému o tom písomné potvrdenie.
V takomto prípade je u vodiča ako ďalšia podmienka na prinavrátenie, respektíve podržanie si vodičského oprávnenia absolvovanie programu psychologického poradenstva. Poradenstvo hradí vodič.
(2) V prípade, ak vyšetrujúci psychiater zistí u vodiča diagnózu aktuálnej závislosti podľa kritérií MKCH SZO, navrhne písomne príslušnému dopravnému inšpektorátu preskúmanie spôsobilosti vodiča na riadenie motorového vozidla.
Pre vodiča je v tomto prípade podmienkou na prinavrátenie vodičského oprávnenia úspešné absolvovanie medicínsky vedenej a dokumentovanej protialkoholickej alebo protitoxikomanickej liečby s nepretržitou dobou abstinencie aspoň 12 mesiacov. Liečba je hradená zo zdravotného poistenia.
(3) Vodičovi do tlačiva pre orgán Policajného zboru psychiater neuvádza diagnózu závislosti, ani sa nevyjadruje priamo k tomu, či je vodič spôsobilý, alebo nie viesť motorové vozidlo. Uvádza len to, či je na základe vykonaného psychiatrického vyšetrenia potrebné preskúmanie zdravotnej spôsobilosti viesť motorové vozidlo.
(4) Oprávnenie vydať orgánu Policajného zboru konečný záver k spôsobilosti viesť motorové vozidlo, i v prípade psychiatrického nálezu závislosti, na základe ktorého

doporučuje psychiater orgánu Policajného zboru jej preskúmanie, má kompetenciu v súlade so zákonom len príslušný praktický lekár. Ak sa orgán Policajného zboru na praktického lekára s touto žiadosťou obráti, je oprávnený si vyžiadať a dostať od vyšetrujúceho psychiatra lekársky nález s úplným diagnostickým záverom.

(5) V prípade, keď sa vodič na opakované vyšetrenia nedostaví:

(a) ak dovtedajšie zistenia sú nekompletné, alebo nepodporujú diagnózu závislosti, nevydáva vyšetrujúci psychiater žiadne vyjadrenie a vykoná si o tom záznam do zdravotnej dokumentácie v registri ambulancie;

(b) ak na základe medzičasom dodaných výsledkov pomocných vyšetrení (psychologického, laboratórnych nálezov) je v kontexte predošlého klinického vyšetrenia záver, že sa jedná u vodiča o diagnózu závislosti, alebo sú na to silné medicínske indície, zašle psychiater v zmysle zákona na dopravný inšpektorát návrh na preskúmanie spôsobilosti vodiča riadiť motorové vozidlo a urobí si o tom záznam v ním vedenej zdravotnej dokumentácii.

Čl. VII

Záverečné ustanovenia

Tento metodický pokyn nadobúda účinnosť dňa 28. 09. 2012 a je platný do schválenia návrhu metodického pokynu Ministerstva zdravotníctva SR.

MUDr. Ľubomír Okruhlica, CSc.
hlavný odborník Ministerstva zdravotníctva SR
pre medicínu drogových závislostí

V Bratislave dňa 28. 09. 2012

Metodický pokyn je dostupný aj na stránke www.cpldz.sk